

SZCZEPAN T. PRAŚKIEWICZ OCD

**ZAANGAŻOWANIE KARMELITÓW BOSYCH
WŚRÓD POLONII W STANACH ZJEDNOCZONYCH**

W bieżącym 2007 r. przypada stulecie śmierci św. Rafała Kalinowskiego (1835-1907), wybitnego syna polskiego Karmelu Terezańskiego, wcześniej powstańca styczniowego i Sybiraka, kanonizowanego przez Jana Pawła II w 1991 r. Na rok przed swą śmiercią, 1 października 1906 r., o Rafała, patrząc na masową emigrację górali z Podhala za Ocean i będąc świadomy potrzeby duchowej nad nimi opieki, rzucił prorocze hasło: „A może by założyć nowy klasztor w Ameryce?”¹. Jako odnowiciel Karmelu na ziemiach polskich po kasatach spowodowanych przez zaborców, stał się najpierw fundatorem klasztoru w Wadowicach, a następnie rozglądał się za możliwością założenia kolejnego polskiego domu zakonnego karmelitów bosych. Niektórzy proponowali, aby tenże klasztor powstał w Krakowie. Ojciec Rafał, prawdziwy kapłan i prawdziwy patriota, zatroskany o zbawienie wszystkich, marzył o klasztorze za Oceanem, by śpieszyć z duszpasterską pomocą emigrantom. I jakkolwiek nie zobaczył za swoich dni klasztoru karmelitańskiego w Ameryce, to jego prorocze pragnienie spełniło się po czterdziestu latach, kiedy to po drugiej wojnie światowej polscy karmelici boscy przybyli do Stanów Zjednoczonych, zakładając w 1950 r. konwent w Hammond, skąd po dwóch latach przenieśli się do Munster koło Chicago. Wznieśli tam słynne na okolicę sank-

DR SZCZEPAN TADEUSZ PRAŚKIEWICZ OCD – Wicypostulator Krakowskiej Prowincji Karmelitów Bosych i wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym Karmelitów Bosych oraz w Karmelitańskim Instytucie Duchowości w Krakowie; e-mail: szczpn@onet.pl

¹ Kalinowski Józef (Rafał od św. Józefa), *Listy*, wydał C. Gil, t. II, Kraków 1985, list nr 1600 z dn. 1 października 1906, s. 434; por. C. Gil, *Ojciec Rafał Kalinowski 1835-1907*, Kraków 1984, s. 337; S. Świdorski, *Radość Ojca Rafała, w: 1950-1990: 40-lecie polskiego karmelitańskiego sanktuarium maryjnego w Munster, Indiana*, [Chicago 1990], s. 39-42.

tuarium maryjne, rozciągając opiekę duszpasterską nad chicagowską Polonią. Pod koniec lat osiemdziesiątych ub. wieku zakonnicy z Munster podjęli fundację w Koronie na Florydzie, gdzie dziś owocnie duszpasterzują. Nadto w 2003 r. objęli obsługę polsko-amerykańskiej parafii św. Kamila w Chicago, wychodząc tym samym naprzeciw duszpasterskiemu zapotrzebowaniu miejscowej archidiecezji, oraz zorganizowali duszpasterstwo polonijne w parafii św. Zachariasza w Des Plaines na przedmieściach Chicago.

Przedmiotem niniejszego studium będzie właśnie duszpasterskie zaangażowanie karmelitów bosych wśród Polonii amerykańskiej w Stanach Zjednoczonych.

I. KARMEŁITAŃSKIE SANKTUARIUM MARYJNE W MUNSTER WAŻNYM OŚRODKIEM DUSZPASTERSKIM DLA POLONII CHICAGOWSKIEJ

Po drugiej wojnie światowej kilku polskich karmelitów bosych, kapelanów II Korpusu Wojska Polskiego, trafiło do Stanów Zjednoczonych, gdzie początkowo włączyli się w życie amerykańskich klasztorów karmelitańskich. Wkrótce jednak, aby mieć większą możliwość pracy wśród rodaków, poprosili swoje władze w Polsce o pozwolenie na założenie w Ameryce polskiego domu zakonnego, „który by pomagał materialnie uboższym klasztorom w Ojczyźnie oraz prowadził prace apostołskie wśród Polonii Amerykańskiej”². Po długich i niełatwych staraniach, bez poparcia zarządu generalnego zakonu z Rzymu³, pismem z 26 września 1949 r., polscy karmelici boscy zostali przyjęci przez biskupa diecezji Gary, sąsiadującej z archidiecezją chicagowską, i osiedlili się w Hammond, otrzymując od Stolicy Apostolskiej akt erekcyjny nowego domu zakonnego pod wezwaniem Matki Bożej z Góry Karmel (z 17 stycznia 1950 r.).

Pionierami chwalebnej inicjatywy byli: o. Rafał Ciesielski, o. Maksymilian Woźniak i o. Erazm Mazur, do których dołączyli dwaj współbracia przybyli z Anglii, tj. br. Dydak Sikora i br. Justyn Kozera, a nadto z Rzymu dojechał o. Terezjusz Zieliński.

² J. Benignus W a n t a, *Zakon Karmelitów Bosych w Polsce*, Kraków 1979, s. 599.

³ Zob. *Ne memoria pereat gestorum. Początki naszej fundacji w Munster, IND, USA*. Anonimowy, liczący 11 stron maszynopis, przechowywany w Kurii Prowincjalnej Karmelitów Bosych w Krakowie, sygn. „Munster”, s. 1. Przełożeni z Rzymu proponowali polskiemu zakonnikom założenie klasztoru w Kanadzie, ale otrzymali odmowę miejscowych biskupów (zob. tamże).

W 1952 r. zakonnicy opuścili ciasny dom w Hammond i przenieśli się do pobliskiego Munster, gdzie niezwłocznie urządzili kaplicę i rozpoczęli posługę apostołską wśród Polonii chicagowskiej. Podjęli nadto i realizowali etapowo, przy szczególnym zaangażowaniu o. Rafała Ciesielskiego, ambitne plany wybudowania w parku klasztornej Kalwarii, Grobu Bożego i grotki Matki Bożej z Lourdes. W górnej kondygnacji umieszczono – dla podtrzymania ducha patriotycznego – mozaikę Matki Bożej Częstochowskiej, z ustawionymi wokół ołtarzyka urnami z prochami jeńców i więźniów pomordowanych w obozach koncentracyjnych na terenie Polski (do których dołączono w późniejszych latach także urnę z ziemią z Katynia)⁴. Następnie wykonano kaplice zbudowane w kształcie naturalnych jaskiń, przedstawiające plastycznie wezwania Litanii Loretańskiej do Matki Bożej, czerpiąc ich treść ideową z tradycji, ikonografii i legend polskich. Nadto wzniesiono pomnik Chrystusa Króla, górską kaplicę Chrystusa Frasnoliwego i Matki Bożej Ludźmierskiej, pomnik św. Teresy od Dzieciątka Jezus i pomnik św. Maksymiliana Kolbego oraz kaplicę Matki Bożej Ostrobramskiej. Nadto po wyborze kard. Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową urządzono Salę Papieską z posągiem Ojca świętego i wystawą fotograficzną ze wszystkich jego zagranicznych pielgrzymek apostołskich oraz wybudowano Dom Spotkań im. św. Rafała Kalinowskiego⁵.

Jan Paweł II szczególnie wyróżnił sanktuarium karmelitańskie w Munster w 2004 r., ofiarując doń szczerozłoty i perłowy różaniec wraz z Błogosławieństwem Apostolskim dla pielgrzymów. W stosownym, autograficznym dokumencie Ojca świętego, wydanym z tej okazji, czytamy:

Matce Bożej Ludźmierskiej, Gaździnie Podhala czczonej w karmelitańskim sanktuarium w Munster (Indiana), patronującej Związkowi Podhalan w Północnej Ameryce, przekazuję jako wotum złoty różaniec – synowski słodki łańcuch, który poprzez Maryję łączy nas z Jezusem. Czynię to na ręce ojca przeora Roberta Strojnego, w obecności ks. prał. Tadeusza Juhasa – kustosa Sanktuarium w Ludźmierzu i o. Szczepana Tadeusza Praškiewicza – prowincjała Krakowskiej Prowincji Karmelitów Bosych. Wszystkim czcicielom Matki Chrystusa, pielgrzymom przybywającym do karmelitańskiego Sanktuarium w Munster (Indiana) – amerykańskiego Ludźmierza, udzielam z serca apostołskiego błogosławieństwa. Jan Paweł II – papież. Watykan, 18 maja 2004 r.⁶

⁴ Zob. *Budowniczy grot o swojej pracy*, w: *1950-1990: 40-lecie*, s. 43-49.

⁵ *Grotki Karmelitańskie. Munster. Indiana. Przewodnik, MCMLXXXVI; Zapraszamy do Sanktuarium Karmelitańskiego w Munster, Indiana* (folder) [b.r.w.].

⁶ *Życie Karmelu* [Kraków] 2004, nr 68, s. 5; „Niedziela w Chicago” 2004, nr 45, gdzie znajduje się także opis prezentacji różańca ludowi Bożemu, co nastąpiło pod przewodnictwem bp. Dale Melczek z Gary i bp. Tadeusza Jakubowskiego z Chicago 17 października 2004 r.

Duszpasterską, polonijną posługę karmelitów bosych z Munster podsumowano szczególnie z racji wymownych rocznic istnienia sanktuarium, tj. w jego czterdziestolecie, obchodzone w 1990 r.⁷, a następnie podczas obchodów złotego jubileuszu w roku dwutysięcznym⁸. Nadto czyniono to regularnie co trzy lata z racji zakonnych kapituł prowincjalnych. Akta ostatnich, tj. z roku 2002 i 2005 zostały opublikowane⁹.

W czterdziestolecie sanktuarium celebrowane w nim polskie odpusty i pomoc udzielaną parafiom opisał o. Wacław Lech. Przywołał całą gamę apostołską posługi zakonników klasztoru, przejawiającej się nie tylko w stałej opiece nad pielgrzymami przybywającymi do Munster, zarówno indywidualnie, jak i w zorganizowanych grupach polonijnych, nie tylko organizowanie polonijnych odpustów z celebrowaniem nabożeństw i imprezami patriotyczno-kulturalnymi, ale także tzw. pomoc „weekendową”, świadczoną Polakom w parafiach języka angielskiego w wielu, nawet o 70 mil odległych kościołach, a nadto wyjazdy zakonników na Boże Narodzenie i na Wielkanoc do ośrodków polonijnych w innych stanach, niemających własnych duszpasterzy¹⁰.

Z kolei pracę duszpastersko-społeczną i zaangażowanie zakonników w posługę kapelanów organizacji polonijnych oraz życie kulturalne kwitujące w cieniu klasztoru przedstawił o. Liberiusz Walter Nowak¹¹, o duszpasterstwie karmelitańskim pisał o. Jan Chrzyciel Kołaczek¹², a o pomocy misjom o. Wojciech Borcz¹³.

Ten ogrom pracy znalazł niejako swoje podsumowanie w liście ks. abp. Szczepana Wesołego, duszpasterza Polskiej Emigracji z ramienia Konferencji Episkopatu Polski, przesłanym na ręce przeora i kustosa – o. Tomasza Bałysa w kwietniu 2000 r., z racji pięćdziesięciolecia sanktuarium: „Pół wieku jest wystarczająco długim procesem, aby uświadomić sobie ile dobra spłynęło na naszych rodaków przez posługę ojców w Munster. [...] Ojcowie karmelici, mający tradycje kultu maryjnego, wyszli naprzeciw potrzebom duchowym i w

⁷ 1950-1990: 40-lecie.

⁸ *Złoty jubileusz polskich karmelitów bosych w stanie Indiana, 1950-2000*, [Munster 2000].

⁹ *Muster* [leggitur *Munster*], w: *Akta Kapituły Prowincjalnej, Czerna, 8-17 kwietnia 2002*, Kraków 2002, I/B, s. 63-70; *Munster*, w: *Akta Kapituły Prowincjalnej, Wadowice, 3-13 kwietnia 2005*, t. II, Kraków 2005, s. 54-60.

¹⁰ W. L e c h, *Pomoc parafialna – odpusty karmelitańskie*, w: *1950-1990. 40-lecie*, s. 16-18.

¹¹ Tamże, s. 26-30.

¹² Tamże, s. 10-11.

¹³ Tamże, s. 20-21.

okolicy dużego skupiska polonijnego, jakim zawsze było Chicago i okolice, stworzyli miejsce pielgrzymkowe, dające możliwości duchowego przeżycia religijnego i odprężenia fizycznego”¹⁴.

W tym kontekście wspomnijmy, że sanktuarium w Munster ze swymi pomieszczeniami staje się często domem rekolekcyjnym dla duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego, a jego gospodarze są także kapelanami i spowiednikami niektórych żeńskich zgromadzeń zakonnych, w tym polskich sióstr albertynek w Hammond i w Chicago, sióstr misjonarek Świętej Rodziny w Kankakee oraz sióstr dominikanek w Justice.

Kustoszami sanktuarium i przeorami klasztoru w ciągu jego historii byli: śp. o. Rafał Ciesielski, śp. o. Alfred Jarosz, śp. o. Krzysztof Król, śp. o. Tomasz Bałys, śp. o. Liberiusz Nowak, o. Sylwan Zieliński i o. Robert Strojny. Aktualnie przeorem i kustoszem jest o. Jacek Palica. W sanktuarium, oprócz wymienionych, pracowali nadto współbracia: śp. o. Eliaz Zbyszyński, śp. o. Jacek Komendera, śp. o. Jan Kołaczek, śp. br. Wincenty Latusek, o. Józef Zawada, o. Franciszek Hanzel, o. Wacław Lech, o. Michał Veneklase, o. Ryszard Nitschke, br. Andrzej Zieliński i br. Piotr Kostrzewa. Dziś posługują w nim: o. Wojciech Borcz, o. Klaudiusz Spyrka, o. Józef Ivans, o. Bronisław Socha, o. Jan Dudek, o. Franciszek Czaicki, o. Andrzej Gbur, br. Tomasz Pączek i br. Marian Leszewicz.

Spośród inicjatyw duszpastersko-kulturalnych oferowanych Polonii chicagowskiej przez karmelitańskie sanktuarium w Munster, oprócz opieki nad pielgrzymami, pomocy duszpasterskiej w sąsiednich parafiach i polonijnego duszpasterstwa weekendowego, omówi się przynajmniej cztery inne¹⁵.

¹⁴ *Złoty jubileusz polskich karmelitów bosych*, s. 4.

¹⁵ Oczywiście karmelitańska wspólnota zakonna z Munster włącza się też w posługę duszpasterską Kościoła lokalnego diecezji Gary i archidiecezji chicagowskiej – ojcowie od wielu lat posługują duszpastersko jako kapelani (msze, sakramenty, wezwania – także w nocy) w trzech szpitalach, tj. w Munster, Dyer i East Chicago. Nadto w sanktuarium zarówno w dni powszednie, jak i świąteczne sprawowane są msze św. w języku angielskim dla Amerykanów, istnieje angielskojęzyczna grupa Legionu Maryi i świeckiego zakonu karmelitańskiego (zob. *Conspectus Ordinis Carmelitarum Discalceatorum*, Romae 2003, s. 309). W każdą sobotę wieczorem, na prośbę miejscowego biskupa ordynariusza Gary, kapłani zakonnicy sprawują w sanktuarium licznie uczęszczaną przez wiernych z Chicago i okolicy mszę św. łacińską według mszału Piusa V, w myśl wytycznych Jana Pawła II zawartych w Liście apostolskim *Ecclesia Dei* z 2 lipca 1988 r. Zakonnicy posługują też jako kapelani codziennej mszy św. i spowiednicy czynnemu zgromadzeniu zakonnemu karmelitanek Boskiego Serca Jezusa (*carmelite sisters of the Divine Heart of Jesus*) w East Chicago.

1. POLSKA SZKOŁA IM. ŚW. RAFAŁA KALINOWSKIEGO

W 1969 r. przy karmelitańskim sanktuarium w Munster została otwarta sobotnia szkoła języka polskiego im. św. Rafała Kalinowskiego. Zajęcia szkolne, oprócz nauki języka, obejmowały także podstawowe wiadomości z geografii i z historii Polski, naukę religii, a później także naukę tańca. Początkowo nauczycielami szkoły byli zakonnicy, później zatrudniono także osoby świeckie – wykwalifikowanych nauczycieli dla dzieci (Stefanię Porwit, Romana Ochłoda, Stefanię Kwaśniewską i Krzysztofa Teskiego), a nadto Antoniego Saklaczyńskiego, nauczyciela języka polskiego dla dorosłych. Naukę corocznie pobierało około 40 dzieci i 30 dorosłych¹⁶.

Gdy po wyborze kard. Karola Wojtyły na papieża znacznie wzrosło w Ameryce zainteresowanie polską historią, kulturą i językiem, do szkoły zaczęło się zapisywać coraz więcej uczniów. W roku szkolnym 1979/80 było ich prawie stu, w tym 40 osób dorosłych, pragnących wydoskonalić swój język polski. Szkoła starała się także dać swoim uczniom możliwość poznania polskich tradycji kulturowych, uczono sztuki tańca, organizowano jasełka ze śpiewem polskich kolęd, wielkanocne „święconki” z pisankami i polskie majówki.

W 1995 r. zawiązał się przy szkole Komitet Rodzicielski (*Parents Club*) i powstała też klasa przedszkolna. Rok później, gdy dyrektorką szkoły została Elżbieta Grabowski, zarejestrowano ją do Zrzeszenia Szkół Polskich w Ameryce jako ośmioklasową szkołę podstawową. Gdy w roku szkolnym 2000/2001 kończyli naukę pierwsi ośmioklasiści, szkoła otrzymała akredytację stanową i wyróżnienie od Ambasady Rzeczypospolitej w Waszyngtonie. Równocześnie decyzją Rady Pedagogicznej i za aprobatą władz oświatowych stanu Indiana szkoła rozpoczęła naukę także w zakresie licealnym.

Dziś naukę w szkole, dofinansowywanej przez Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie w Ameryce, pobiera 120 uczniów. Dyrektorką jest Krysztyna Laverman, a grono nauczycielskie liczy 11 nauczycieli, w tym 2 karmelitów bosych. Dzieci przygotowywane są także do Pierwszej Komunii św. i do sakramentu bierzmowania. Każdego roku kilkoro uczniów otrzymuje nagrody i wyróżnienia od Konsulatu Rzeczypospolitej w Chicago czy też od innych organizacji polonijnych. Szkoła nawiązała też kontakty z niektórymi instytucjami pedagogicznymi w Polsce i na Ukrainie, fundując wózki inwa-

¹⁶ Zob. *Złoty jubileusz polskich karmelitów bosych*, s. 21.

lidzkie upośledzonym dzieciom z Wadowic i wakacje w Karmelitańskim Ośrodku Rekolekcyjnym w Chrzanowie dla dzieci z Ukrainy¹⁷.

2. POLSKI CHÓR MILENIJNY

Kolejną inicjatywą polonijną karmelitów bosych z Munster było założenie w 1966 r., z okazji obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski, istniejącego do dziś chóru muzycznego, który przyjął nazwę „Chór Milenijny”. Jego pomysłodawcą i pierwszym długoletnim dyrektorem był o. Rafał Ciesielski. Po raz pierwszy chór wystąpił podczas uroczystego celebrowania z racji Sacrum Poloniae Milenium w katedrze w Gary, gdzie przy wtórze orkiestry symfonicznej dał koncert polskiej muzyki religijnej, a następnie śpiewał na nabożeństwie.

Do dziś, jakkolwiek założyciel i pierwszy dyrektor zmarł w 1989 r., chór nie rozpadł się, lecz pod dyktando zaprzyjaźnionego z karmelitami bosymi, sędziwego ks. prał. Józefa Mroczkowskiego, absolwenta Akademii Muzycznej im. św. Cecylii w Rzymie, uświetnia swym śpiewem nabożeństwa odpustowe w sanktuarium, daje koncerty polskich kołęd i pieśni paschalnych.

Chór składa się obecnie z 25 dorosłych oraz z 28-osobowej grupy dziecięcej, przynależącej do amerykańskiej federacji „Pueri Cantores”, rozpowszechniając piękno polskiej pieśni i muzyki religijnej, związanej żywo z naszą narodową tradycją¹⁸.

3. TOWARZYSTWO IM. JANA PAWŁA II

W 1978 r., tuż po wyborze kard. Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową, w karmelitańskim sanktuarium w Munster otoczono nowego Papieża-Rodaka szczególną modlitwą i podjęto wiele inicjatyw zmierzających do propagowania jego magisterium oraz upamiętnienia jego pontyfikatu. Szczególną rolę w tym dziele odegrało założone już w 1978 r. Towarzystwo Starszych Obywateli im. Jana Pawła II, z prezesem Mieczysławem Binkowskim, znanym i związanym z klasztorem działaczem społecznym z Chicago. Kapelanem i kościelnym asystentem Towarzystwa został o. Tomasz Bałys.

Towarzystwo każdego roku organizowało w październiku w sanktuarium w Munster rocznicowe obchody wyboru Papieża, połączone z uroczystą polową Eucharystią w klasztorным parku. Często też odbywały się pielgrzymki Polaków z Munster i okolicy do Rzymu. Nadto członkowie Towarzystwa dbali

¹⁷ Zob. *Polska Szkoła im. Św. Rafała Kalinowskiego. Jubileusz 35-lecia*, [Munster 2004], s. 21-23.

¹⁸ Zob. *Złoty jubileusz polskich karmelitów bosych*, s. 22-23.

o urządzoną w klasztorze Salę im. Jana Pawła II, zakupili do niej pomnik Ojca Świętego naturalnej wielkości, wykonany z brązu w Rzymie. W tle pomnika umieszczono drewnianą płaskorzeźbę Jerzego Kenara, przedstawiającą panoramę Krakowa i Tatr. Nadto w sali urządzono permanentną wystawę fotograficzną ze wszystkich zagranicznych pielgrzymek apostolskich Jana Pawła II¹⁹.

Dziś zrzeszone w Towarzystwie osoby, za radą i pod opieką zakonników klasztoru z Munster, propagują nauczanie Ojca Świętego i modlą się o wyniesienie Sługi Bożego na ołtarze. Na rocznicę śmierci Jana Pawła II udała się do Rzymu czterdziestoosobowa grupa polonijna z okolic Chicago, której kapelanem był o. Robert Strojny, w latach 2002-2005 kustosz sanktuarium²⁰.

W tym kontekście wspomnijmy, że zakonnicy klasztoru z Munster byli lub pozostają kapelanami licznych organizacji polonijnych, jak np. nieistniejących już Komitetu Obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski i Komitetu 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika²¹, czy też nadal prężnie działających organizacji, spośród których wymieńmy chociażby: Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce, Klub Obywatelski im. gen. Kazimierza Pułaskiego, Zrzeszenie Rycerzy Kolumba (Knights of Columbus), Polskie Zjednoczenie Rzymsko-Katolickie, Polskie Stowarzyszenie byłych Więźniów Politycznych²². Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że karmelitów bosych wybiera też od lat na kapelanów w swoich walnych wyborach Związek Podhalan w Ameryce Północnej. Przez kilka kadencji kapelanem związku był śp. o. Tomasz Bałys, a dziś jest nim o. Wacław Lech. Nadto kapelanem koła Kluszkowce przy tym samym związku jest o. Jacek Palica, pochodzący z Kluszkowiec.

4. POLSKOJĘZYCZNA GRUPA ŚWIECKIEGO ZAKONU KARMELITÓW BOSYCH

Karmelici bosci z Munster, wierni wytycznym Konstytucji Zakonu, zachęcających do propagowania karmelitańskiego charyzmatu i duchowości²³, założyli też przy swoim klasztorze wspólnoty świeckiego zakonu, mianowicie wspomnianą już grupę posługującą się językiem angielskim, złożoną z Amerykanów, i grupę złożoną z naszych rodaczek i rodaków, używającą języka

¹⁹ Zob. *Sala Ojca Świętego Jana Pawła II*, w: *Złoty jubileusz polskich karmelitów bosych*, s. 41.

²⁰ Zob. tamże, s. 23-24.

²¹ Zob. *1950-1990: 40-lecie*, s. 26.

²² Zob. *Złoty jubileusz polskich karmelitów bosych*, s. 19.

²³ Por. *Reguła, Konstytucje, Przepisy wykonawcze Zakonu Karmelitów Bosych*, Kraków 1997, nr 103.

polskiego²⁴. Opiekunem tej grupy jest o. Bronisław Socha i jakkolwiek liczba członków, którzy złożyli przyrzeczenia, nie jest zbyt wielka (7 osób), to więcej jest kandydatów w okresie formacji i sympatyków²⁵. Ambitne są też inicjatywy podejmowane przez świeckich karmelitów bosych, jak np. animowanie liturgii w święta karmelitańskie, organizowanie spotkań propagujących duchowość Karmelu, szerzenie wśród wiernych nabożeństwa szkaplerznego, pomoc misjonarzom karmelitańskim w Afryce przy współpracy z istniejącą przy klasztorze grupą misyjną o nazwie „Jutrzenka”²⁶.

II. OBJĘCIE PRZEZ POLSKICH KARMELITÓW BOSYCH POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ PARAFII ŚW. KAMIŁA W CHICAGO

Wizytując w październiku 2002 r. klasztor w Munster, prowincjał Krakowskiej Prowincji Karmelitów Bosych, do której tenże klasztor przynależy, w dialogu ze wspólnotą zakonną zadeklarował arcybiskupowi chicagowskiemu, kard. Francisowi George’owi OMI dyspozycyjność polskich karmelitów bosych do ewentualnego podjęcia pracy duszpasterskiej w archidiecezji, zwłaszcza wśród Polaków. W sierpniu roku następnego wspólnota zakonna z Munster objęła duszpasterstwo parafialne przy kościele św. Kamila w Chicago, S. Lokwood Ave 5326²⁷. Administratorem parafii i wspólnoty zakonnej został o. Wacław Lech, a wikariuszem parafii o. Michał Veneklase²⁸. W lipcu 2005 r. do wspólnoty zakonnej dołączył o. Elizeusz Bagiński.

O posłudze duszpasterskiej w tej polsko-amerykańskiej parafii, z licznymi inicjatywami polonijnymi i z polską szkołą, o. Wacław Lech, który w grudniu 2004 r. został instalowany przez ks. bp. Gustavo Garcia-Siller, pomocniczego biskupa Chicago, na pełnoprawnego jej proboszcza²⁹, informował wielokrotnie na łamach „Niedzieli w Chicago”³⁰. Parafia obejmuje opieką duszpaster-

²⁴ W. T o c h m a ń s k i, *Świecki Zakon Karmelitów Bosych Prowincji Krakowskiej*, w: *Akta Kapituły Prowincjalnej*, Czerna, I/C, s. 64-66.

²⁵ *Świecki Zakon Karmelitów Bosych. Wspólnoty lokalne Prowincji Krakowskiej i ich asystenci poza granicami Polski*, w: *Krakowska Prowincja Karmelitów Bosych pod wezwaniem Ducha Świętego, Katalog 2003*, Kraków 2003, s. 149.

²⁶ *Munster*, w: *Akta Kapituły Prowincjalnej*, Wadowice, s. 56.

²⁷ Zob. *Krakowska Prowincja Karmelitów Bosych pod wezwaniem Ducha Świętego, Katalog 2003*, Kraków 2003, s. 4; *Munster*, s. 58-59.

²⁸ Zob. *The Voice from St. Camillus*, „Parish Bulletin” (Chicago), listopad 2003, s. 2.

²⁹ Por. P. G a ł e k, *Duchowy gazda proboszczem*, „Niedziela w Chicago” 2004, nr 52.

³⁰ Zwłaszcza w numerach: 41 – 2003, 44 – 2004, 13 – 2005.

ską około półtora tysiąca polskich rodzin mieszkających w tej części miasta, nieopodal lotniska Midway. Zakonnicy duszpasterzują także wśród około pięciuset rodzin amerykańskich³¹.

III. KARMEŁITAŃSKIE DUSZPASTERSTWO POLONIJNE W CHICAGOWSKIEJ PARAFII ŚW. ZACHARIASZA W DES PLAINES

Jesienią 2003 r., wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu naszych rodaków mieszkających w Des Plaines i okolicy, karmelici bosy z Munster podjęli się prowadzenia pośród nich regularnego duszpasterstwa w kościele parafialnym p.w. św. Zachariasza przy 567 W. Algonquin Rd., za zgodą miejscowego proboszcza i Archidiecezjalnej Kurii Chicagowskiej. Duszpasterzem Polaków został o. Robert Strojny³², a dzisiaj jest nim o. Franciszek Czaicki. Nadto w duszpasterstwie pomagają także inni współbracia zakonni z klasztoru w Munster. „W każdą niedzielę był tam pełny kościół naszych rodaków – stwierdza o. Robert Strojny. Organizowałem nie tylko Msze św., ale i inne nabożeństwa. Oznacza to, że wciąż istnieją ogromne potrzeby niesienia ewangelizacji na przedmieściach Chicago, oczywiście, ewangelizacji w języku polskim”³³. Polska msza św. przyciągnęła do parafii młode polskie rodziny, dla których kościół św. Zachariasza jest najbliższym miejscem, gdzie w języku ojczystym mogą uczestniczyć w życiu religijnym. Dziś w Des Plaines do parafialnego porządku nabożeństw wpisane są na stałe dwie polskie niedzielne msze św., jedna w godzinach rannych, a druga wieczorem. Nadto ciągły napływ polskich rodzin spowodował, iż wprowadzono także wieczorną polską mszę św. sobotnią. Do tego należy dodać posługiwanie polskich karmelitów bosych w sakramencie pojednania, które ma miejsce w każde sobotnie popołudnie. Dzieci z polskich rodzin przygotowywane są także do Pierwszej Komunii św. i do bierzmowania. Organizowane są polskie religijno-kulturalne akademie, jak śpiew kolęd, opłatek i inne. Powstała także przy parafii polskojęzyczna grupa świeckiego zakonu karmelitańskiego³⁴.

³¹ Zob. *Akta Kapituły Prowincjalnej, Wadowice*, s. 58.

³² Zob. *Saint Zachary Parish, Des Plaines. Rev. P. Robert Strojny – Polish Celebrant* [Des Plaines 2004].

³³ „Niedziela w Chicago” 2004, nr 44.

³⁴ Zob. *Akta Kapituły Prowincjalnej, Wadowice*, s. 58; *Trzechlecie duszpasterstwa polonijnego w Des Plaines (Chicago), prowadzonego przez naszych Współbraci z Munster (komunikat prasowy)*, w: *Życie Karmelu*, 2004, nr 70, s. 124-125.

W tym kontekście wspomnijmy, że wcześniej podobne regularne i całociowe duszpasterstwo polonijne sprawował o. Wacław Lech z klasztoru w Munster. Najpierw, w początkach lat dziewięćdziesiątych, posługiwał on wśród naszych rodaków w chicagowskiej parafii p.w. św. Brunona, a później, przez 8 lat w parafii pw. św. Pryscylli³⁵.

IV. DUSZPASTERSTWO POLONIJNE KARMELITÓW BOSYCH W KORONIE NA FLORYDZIE

Pod koniec lat osiemdziesiątych ub. wieku zakonnicy z Munster podjęli fundację klasztoru w Koronie na Florydzie, gdzie dziś owocnie duszpasterzują i gdzie stworzyli też sanktuarium polonijne z artystycznymi stacjami drogi krzyżowej i Kalwarią w przyklasztornym parku. Długoletnim przełożonym placówki i właściwie jej budowniczym był o. Józef Zawada, do dziś pracujący w Koronie. On też szczegółowo opisał historię powstawania sanktuarium i scharakteryzował duszpasterską posługę zakonników³⁶. Polega ona głównie na opiece duszpasterskiej nad miejscową Polonią, której duszpasterzem do 2002 r. był ks. kan. Władysław Bayer. Zakonnicy z klasztoru w Koronie dojeżdżają także do środowisk polonijnych Florydy, zwłaszcza do miasta Jacksonville³⁷, a od 2003 r. są nadto duszpasterzami pobliskiej parafii St. Mary w Koronie, gdzie w każdą niedzielę celebrują też jedną mszę św. po polsku.

Przełożonym klasztoru jest obecnie o. Sławomir Podsiedlik, z którym współpracują: o. Józef Zawada, o. Artur Chojda i br. Antoni Gemmato³⁸. Przy klasztorze powstała nadto grupa świeckiego zakonu karmelitów bosych, zrzeszająca wiernych pragnących żyć duchowością karmelitańską.

³⁵ Zob. *Złoty jubileusz polskich karmelitów bosych*, s. 34.

³⁶ F. J. Z a w a d a, *Nowa fundacja na Florydzie w Koronie, w: 1950-1990: 40-lecie*, s. 23-24.

³⁷ Zob. *Polska karmelitańska placówka na Florydzie*, w: *Złoty jubileusz polskich karmelitów bosych*, s. 42.

³⁸ Zob. *Warszawska Prowincja Karmelitów Bosych pod wezwaniem Trójcy Przenajświętszej, Katalog 2005*, Warszawa 2005, s. 29.

*

W roku stulecia śmierci św. Rafała Kalinowskiego możemy powiedzieć, że jego pragnienie posługiwania polskim emigrantom za Oceanem ziściło się w całej pełni, a rzucone przezeń retoryczne i przywołane na początku artykułu hasło: „a może by założyć nowy klasztor w Ameryce” zrealizowało się do potęgi, gdyż na ziemi amerykańskiej istnieją dziś dwa polskie domy zakonne karmelitów bosych (Munster i Korona). Polscy karmelici bosci, duchowi synowie wielkich mistyków hiszpańskich – Teresy od Jezusa i Jana od Krzyża, i współbracia św. Rafała Kalinowskiego, realizując modlitewno-apostolski charyzmat swego zakonu, pomni na znaki czasu i miejsca, nie szczędzili i nadal nie szczędzą trudu, aby posługiwać duszpastersko swoim rodakom rozsianym po całym świecie, czego Stany Zjednoczone Ameryki Północnej są najlepszym przykładem. Tym samym karmelici bosci obydwu polskich prowincji zakonnych, tj. krakowskiej i warszawskiej, wcielają w życie wytyczne Sługi Bożego Jana Pawła II i powołanej przez niego Papieskiej Rady Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych.

Jakkolwiek początki tego zaangażowania za Oceanem nie były łatwe, karmelitańska asceza i wytrwałość weteranów odważnego przedsięwzięcia, a także ich następców, pozwalają dziś podziwiać wspaniałe owoce ich pracy, i to zarówno w widzialnym sektorze organizacyjnym i budowlanym, jak – i to przede wszystkim – w niewidzialnej sferze ducha, tj. w budowaniu Kościoła domowego w ludzkich sercach i umysłach.

Oddając głos nieżyjącemu już dziś seniorowi klasztoru z Munster w 1990 r., o. Alfredowi Jaroszowi, posłuchajmy: „Patrząc dzisiaj z perspektywy czasu na dokonane dzieła i na ogrom naszego zaangażowania dla Polonii, mogę tylko powtórzyć znamienne słowa św. Teresy od Jezusa, reformatorki naszego zakonu, zapisane w 27 rozdziale jej *Księgi Fundacji*: „Pamiętajcie w jakim ubóstwie i z jakim trudem powstało to, czym dzisiaj w spokoju się cieszyacie. Przypatrzcie się dobrze, a zobaczycie, że nie ludzie tego dokonali, a jeno potężna ręka Boga. Zobaczą, jak dziwnie Jego Boska Wielmożność umie doprowadzić do szczęśliwego końca sprawy przez Nią poczęte. Widzicie więc, że ręka Boga to wszystko zdziałała!”³⁹.

³⁹ *Głos ojca seniora klasztoru, w: 1950-1990: 40-lecie*, s. 38.

THE COMMITMENT OF THE DISCALCED CARMELITES
AMONG POLONIA IN THE UNITED STATES

S u m m a r y

After the Second World War several Polish Discalced Carmelites and chaplains of the Polish Army came to the United States. They put into practice, so to say, St. Rafał Kalinowski's dream when they established a monastery in 1950 in Hammond, from where they moved after two years to Munster in the diocese of Gary. Here they immediately began their pastoral ministry among the Polish community in Chicago. They built the well-known Sanctuary of the Mother of God of the Scapular. In the sanctuary park they erected a grotto to the Mother of God from Lourdes. Around the altar they placed urns with the ashes of the captives and prisoners murdered in the concentration camps in Poland and Soviet forced-labour camps. Moreover, in later years a monument of Christ the King was erected, a mountain chapel of Christ as the Man of Sorrows and the Our Lady of Ludźmierz, a monument of St. Teresa of the Baby Jesus, a monument of St. Maximilian Kolbe, and Our Lady of Ostra Brama chapel. After Kardinal Karol Wojtyła was elected to Peter's See they decorated the Papal Room with a monument of the Holy Father, organised a photo exhibition with all his apostolic trips abroad, and built St. Rafał Kalinowski Home of Encounters.

John Paul II especially distinguished the Carmelite Sanctuary in Munster. In 2004 he gave it a rosary made of pure gold with a respective document in which we read: „To Our Lady of Ludźmierz, the Gaździna of Podhale worshipped in the Carmelite sanctuary in Munster, the patroness of the Society of Podhalanie in North America I offer this gold rosary as a votive – the filial chain with which Mary binds us with Jesus. (...) All worshippers of the Mother of Christ, pilgrims arriving at the Carmelite Sanctuary in Munster – the American Ludźmierz I give my apostolic blessing from the bottom of my heart”.

There were numerous pastoral and patriotic initiatives offered to Chicago Polonia by the Carmelite Sanctuary in Munster. The list includes care for pilgrims, pastoral care in neighbouring parishes, Polish weekend pastoral care, St. Rafał Kalinowski Polish School was run, Polish Millennium Choir, establishment of the John Paul II Society, and a Polish-speaking group of the Lay Discalced Carmelites.

What is more, in autumn 2003 the Discalced Carmelites from Munster, in order to meet the needs of our fellow Poles living in the suburbs of Chicago in Des Plaines and the vicinity, conducted regular pastoral care in St. Zechariahs' church. In August of the following year they took parochial pastoral care at St. Kamil's church in Chicago. For many years, the monks from Munster conducted regular pastoral care in St. Bronon's parish in Chicago, and later in St. Priscilla's church.

The most important initiative of the Polish Carmelites in Munster, however, was their settlement in the end of the 1980s in Korona in Florida and the establishment of a Polish sanctuary in St. Joseph's church.

The Polish Discalced Carmelites, the spiritual sons of the great Spanish mystics, Teresa of Jesus and John of the Cross, and fellow brothers of St. Rafał Kalinowski carried out the charisma of their order. Being aware of the signs of time and place, they do not spare hard work to minister to their fellow Poles spread all over the world, of which the United States of North America is the best example. Thereby the Polish monks fulfil the instructions of the Venerable John Paul II and the Papal Council for the Pastoral Care for Migrants and Travellers.

Translated by Jan Kłós